Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

1 август 2025 година*

„Преюдициално запитване — Околна среда — Директива 2009/147/ЕО — Опазване на дивите птици — Член 5 — Забрани с цел да се гарантира защитата на птиците — Член 9 — Дерогации — Членове 16 и 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Забрана за сеч на дървета през периода на размножаване на птиците и на отглеждане на техните малки“

По дело C-784/23

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Riigikohus (Върховен съд, Естония) с акт от 19 декември 2023 г., постъпил в Съда на 19 декември 2023 г., в рамките на производство по дело

OÜ Voore Mets,

AS Lemeks Põlva

срещу

Keskkonnaamet

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: M. L. Arastey Sahún, председател на състава, D. Gratsias, E. Regan, J. Passer (докладчик) и B. Smulders, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: C. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 11 декември 2024 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за OÜ Voore Mets, от I. Veso, vandeadvokaat,

– за AS Lemeks Põlva, от A. Hainsoo и M. Paloots,

* Език на производството: естонски.

– за естонското правителство, от M. Kriisa, в качеството на представител,

– за финландското правителство, от H. Leppo и M. Pere, в качеството на представители,

– за шведското правителство, от F.-L. Göransson и C. Meyer-Seitz, в качеството на представители,

– за Европейския парламент, от M. Allik и W. D. Kuzmienko, в качеството на представители,

– за Съвета на Европейския съюз, от M. Alver и A. Maceroni, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от E. Randvere и N. Ruiz García, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 6 февруари 2025 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5, букви а), б) и г) и член 9, параграф 1, буква а), трето тире от Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици (ОВ L 20, 2010 г., стр. 7, наричана по-нататък „Директивата за птиците“), както и на членове 16 и 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Запитването е отправено в рамките на два спора, по които страни са OÜ Voore Mets, съответно AS Lemeks Põlva, от една страна, и Keskkonnaamet (Агенция по околната среда, Естония), от друга, относно разпореждания, с които тази агенция спира горските сечи, за да защити размножаването на птиците.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директивата за птиците

3 Съгласно съображения 3, 5, 7, 8 и 10 от Директивата за птиците:

„(3) Спада популацията на много видове птици, естествено живеещи на европейската територия на държавите членки в диво състояние, в някои случаи много бързо, и този спад представлява сериозна заплаха за опазването на природната среда, особено поради застрашеното биологично равновесие.

[…]

(5) Опазването на видовете птици, естествено живеещи в диво състояние на европейската територия на държавите членки, е необходимо за постигане целите на [Европейската общност], свързани с подобряване условията на живот и на устойчивото развитие.

[…]

(7) Основна цел на опазването е дългосрочна защита и управление на природните ресурси като неразделна част от наследството на народите на Европа. Това позволява регулирането на природните ресурси и определяне на правилата за тяхното използване на основата на мерките, необходими за поддържането и адаптирането на естественото равновесие между видовете в границите на разумно възможното.

(8) Запазването, поддържането или възстановяването на достатъчно разнообразие и площ на местообитанията са от съществено значение за опазването на всички видове птици. Определени видове птици следва да подлежат на специални мерки по опазване, отнасящи се до техните местообитания, за да се осигури тяхното оцеляване и размножаване в района на разпространение. Тези мерки следва също така да вземат предвид мигриращите видове и да бъдат координирани от гледна точка на образуването на едно цяло.

[…]

(10) Поради тяхното популационно ниво, географско разпространение и репродуктивен ръст в Общността като цяло определени видове могат да бъдат ловувани, което представлява приемливо използване, доколкото са установени и се спазват определени граници, подобен лов следва да бъде в съответствие с поддържането на популациите на тези видове на задоволително ниво“.

4 Член 1, параграф 1 от тази директива гласи:

„Настоящата директива се отнася до опазването на всички видове естествено живеещи в диво състояние птици на европейската територия на държавите членки, за които се прилага Договорът. Тя има за цел защитата, управлението и регулирането на тези видове и урежда тяхното използване“.

5 Член 2 от посочената директива предвижда:

„Държавите членки вземат всички мерки, необходими за поддържане или адаптиране на популациите на всички видове, посочени в член 1, на ниво, което отговаря на екологичните, научните и културните изисквания, като се отчитат икономическите и рекреационните изисквания“.

6 Член 5 от същата директива гласи:

„Без да се засягат членове 7 и 9, държавите членки вземат необходимите мерки за създаване на обща система за защита на всички видове птици, посочени в член 1, като по-специално забраняват:

а) умишленото убиване или улавяне по какъвто и да е метод;

б) умишленото разрушаване или увреждане на техните гнезда и яйца и преместването на техните гнезда;

в) събиране на техните яйца от дивата природа и тяхното запазване, дори в случаите, когато те са празни;

г) умишленото обезпокояване, по-специално през периода на размножаване и отглеждане на малките, доколкото обезпокояването има съществено значение с оглед целите на настоящата директива;

д) държането на птици от видове, чиито лов и улов са забранени“.

7 Съгласно член 9, параграф 1 от Директивата за птиците:

„Държавите членки могат да дерогират от членове 5—8, когато няма друго задоволително разрешение, поради следните причини:

а) – в интерес на общественото здраве и безопасност,

– в интерес на безопасността на въздушния транспорт,

– за да се предотвратят сериозните увреждания върху селскостопанските култури и животни, горите, рибните стопанства и водите,

– за защита на флората и фауната;

б) за целите на научните изследвания и обучението, за повторното заселване, за повторното въвеждане и за размножаването, необходимо за тези цели;

в) да разрешат, при строго контролирани условия и избирателно, улова, държането или други видове разумно използване на малък брой от определени видове птици“.

Директивата за местообитанията

8 Съгласно член 12 от Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (ОВ L 206, 1992 г., стр. 7; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 109, наричана по-нататък „Директивата за местообитанията“):

„1. Държавите членки вземат необходимите мерки за въвеждане на строга система за опазване на животинските видове, посочени в приложение IV, буква а), в техните естествени области на разпространение, като се забраняват:

а) всички форми на умишлено залавяне или убиване на взети от природата екземпляри от тези видове;

б) умишлено обезпокояване на тези видове, особено през периодите на размножаване, отглеждане на малките, презимуване и миграция;

в) умишлено унищожаване или вземане на яйца от природата;

г) всяко повреждане или унищожаване на места за размножаване или почивка.

2. За тези видове държавите членки забраняват държането, транспортирането, търговията или размяната и предлагането за продажба или за размяна на екземпляри, взети от природата, с изключение на взетите законно преди началото на прилагане на настоящата директива.

3. Забраните, предвидени в параграф 1, букви а) и б) и в параграф 2, се прилагат за всички стадии от живота на животните, за които се прилага настоящата директива.

[…]“.

Естонското право

MS

9 Член 28 от metsaseadus (MS) (Закон за горите) от 7 юни 2006 г. (RT I 2006 г., 30, 232), в приложимата му редакция към споровете в главното производство (RT I, 04.01.2021 г., 10) (наричан по-нататък „MS“), предвижда в параграф 7:

„Поддържаща сеч се провежда с цел:

[…]

2) да се увеличи стойността на гората, да се управлява гъстотата и съставът на гората и да е възможно да се използва дървесината от дървета, които могат да паднат скоро (постепенна сеч);

[…]“.

10 Член 29, параграф 1 от MS гласи:

„При гола сеч се изсичат всички дървета в даден имот в рамките на една година, с изключение на:

1) семепроизводствените дървета, т.е. 20—70 бели бора, бели брези, планински ясени, летни дъба, черни елши, бели бряста или планински бряста, поотделно или в малка група на хектар, и млади жизнеспособни дървета за повторното залесяване,

[…]

3) дърветата, способстващи съхранението, т.е. дърветата, които са необходими, за да се гарантира биологичното разнообразие, или техните все още изправени пънове с общ обем най-малко пет кубически метра дървесина от пънове на хектар или най-малко десет кубически метра на хектар, при гола сеч на повече от пет хектара“.

11 Член 40 от MS гласи:

„[…]

(2) Агенцията по околната среда има правомощието да издава разпореждания, като се осланя на експертизата относно защитата на горите, за да предотврати увреждания на горите и да попречи на разпространението на такива увреждания. Наред с информацията, предвидена в член 25, параграф 9, точки 1—5 и 7—9 от този закон, разпореждането съдържа в разпоредителната си част заповед за спиране на вредоносната дейност или за въздържане от всякаква дейност, която може да причини увреждания, за отстраняване на източника на опасност и за заличаване на последиците от причинените вреди. Разпореждането се връчва на адресата на прогласените в него задължения при условията, предвидени в член 25, параграф 8 от този закон.

[…]

(10) За да се защитят животните през сезона им на размножаване, съответно компетентният министър може с наредба да ограничи сечите в масиви от многослойни и от смесени насаждения през периода от 15 април до 15 юни.

[…]“.

12 Член 41 от MS гласи:

„(1) Собственикът на съответната гора или негов представител […] подава уведомление за горскостопански дейности до Агенцията по околната среда:

1) за планираните сечи, с изключение на сечите за подобряване на състоянието,

[…]

(8) Ако планираната сеч не отговаря на законодателните изисквания, Агенцията по околната среда може да откаже да я впише в регистъра, като мотивира писмено отказа си и издаде препоръки, за да бъде дейността приведена в съответствие със законодателните изисквания.

„(8[1]) Ако планираната сеч отговаря на законодателните изисквания, Агенцията по околната среда я вписва в регистъра на горите. […]“.

LoKS

13 Съгласно член 2 от loomakaitseseadus (LoKS) (Закон за защита на животните) от 13 декември 2000 г. (RT I 2001 г., 3, 4), в приложимата му редакция към споровете по главното производство (RT I, 30.12.2020 г., 12) (наричан по-нататък „LoKS“):

„(1) По смисъла на този закон […] птиците […] са животни.

[…]“.

14 Съгласно член 7 от LoKS:

„(1) За да се предотврати измирането на диви животни, органите, на които е възложено да прилагат този закон, могат:

[…]

3) да спират горскостопанските […] дейности през периода на размножаване на дивите животни.

[…]“.

LKS

15 Съгласно член 55 от looduskaitseseadus (LKS) (Закон за опазване на природата) от 21 април 2004 г. (RT I 2004 г., 38, 258), в приложимата му редакция към споровете в главното производство (RT I, 30.12.2020 г., 7) (наричан по-нататък „LKS“):

„(1) Умишленото убиване на екземпляри от защитен вид, освен с цел евтаназиране, е забранено.

[…]

(3) Умишленото убиване на екземпляри от защитен вид от категория II или III е разрешено:

[…]

(4) когато е необходимо, за да се избегнат вреди за […] други важни блага.

[…]

(5) В случаите по параграф 1 […] и по параграф 3, точки 2—5 от този член Агенцията по околната среда трябва да издаде разрешение за убиването на животното.

(5^1) Разрешението, посочено в параграф 5 и в параграф 6^1, точки 1 и 2 от този член, може да бъде издадено, ако няма други мерки, вредоносни в по-малка степен за животните и птиците с оглед на решаването на проблема. В разрешението трябва да се съдържат следните данни:

1) видовете и екземплярите, за които е издадено разрешението,

2) средствата, механизмите или методите, разрешени за дейностите,

3) в какви опасни или рискови ситуации, в кой момент и на кое място могат да бъдат извършени дейностите,

4) адресатът на разрешението,

5) средствата за наблюдение или други средства за проследяване и контрол на резултатите.

[…]

(1) В случаите на диви птици, забраняват се:

(6[1]) умишленото разрушаване и увреждане на гнезда и яйца или премахването на гнезда, освен в случаите по параграф 3, точки 2—5 от този член, с разрешение на Агенцията по околната среда,

2) умишленото обезпокояване, по-специално през периода на гнездене и отглеждане на малките, освен […] в случаите по параграф 3, точки 2—5 от този член, с разрешение на Агенцията по околната среда […]

[…]“.

Кодекс за управление на горите

16 Член 22 от metsa majandamise eeskiri (Кодекс за управление на горите) (RTL 2007 г., 2, 16), в приложимата му редакция към споровете в главното производство (RT I, 06.04.2021 г., 8):

„[…]

(5) Инициативата за експертиза относно защитата на горите се поема от Агенцията по околната среда въз основа на информация, получена чрез уведомление за горскостопански дейности или по друг начин:

1) с цел да се издаде разпореждане, с което трябва да се предотвратят увреждания на горите и да се попречи на разпространението на такива увреждания,

[…]

(6) За да поръча експертиза относно защитата на горите, собственикът на съответната гора изпраща на Агенцията по околната среда уведомление за увреждания на гори с цел повторно залесяване на гора, която е била унищожена поради буря, наводнение, голям горски пожар или други значителни вреди, причинени от природно явление […], или която е в лошо състояние поради природни фактори, както и повторно залесяване на горско насаждение, при което е налице дефектен фенотип или което, по независещи от собственика на съответната гора причини, има малка базова площ и ниска гъстота. […]“.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

17 През пролетта на 2021 г. Voore Mets провежда горски сечи в имот на Pällo-Reino, находящ се в община Jõgeva (Естония), въз основа на вписани уведомления за горскостопански дейности. Касае се за гола сеч по смисъла на член 29, параграф 1 от MS.

18 От своя страна Lemeks Põlva купува от собственика на имот на Järveääre, находящ се в община Põlva (Естония), правото на използване на стоящата дървесина на корен. Неговите уведомления за горскостопански дейности от 4 май 2021 г. предвиждат извършването на постепенна сеч по смисъла на член 28, параграф 7 от MS в един парцел от този имот и на гола сеч в четири други парцела от този имот.

19 С разпореждания от 17 и 21 май 2021 г. Агенцията по околната среда спира, първоначално до 21 май 2021 г., а впоследствие до 31 юли 2021 г., провежданите от Voore Mets горски сечи в имота на Pällo-Reino. С разпореждания от 21 и 26 май 2021 г. Агенцията по околната среда също така спира, първоначално до 26 май 2021 г., а впоследствие до 15 юли 2021 г., провежданите от Lemeks Põlva горски сечи в имота на Järveääre.

20 Тези разпореждания са приети на основание член 7, параграф 1, точка 3 от LoKS и на член 55, параграф 6^1 от LKS. Първите разпореждания, а именно, изпратеното до Voore Mets на 17 май 2021 г. и изпратеното до Lemeks Põlva на 21 май 2021 г., се основават на констатацията, че било научно доказано, че във всяка гора гнезди поне по една двойка птици на хектар, поради което продължаването на сечта криело реален риск от обезпокояване на птиците при размножаването и отглеждането на малките и от разрушаване или увреждане на техните гнезда. Във вторите разпореждания а именно, изпратеното до Voore Mets на 21 май 2021 г. и изпратеното до Lemeks Põlva на 26 май 2021 г., се посочва също, че при обхождането на съответните имоти и в двата случая е установено със сигурност, вероятно или възможно гнездене на десет различни вида птици в тези имоти.

21 От една страна, по-конкретно съгласно разпореждането от 21 май 2021 г., изпратено до Voore Mets, при организирано същия ден обхождане на имота на Pällo-Reino е чуто чуруликане на птици и са идентифицирани — било въз основа на звуците, било визуално — следните птици, за които може логично да се предположи, че гнездят в същия район: буков певец (*Phylloscopus sibilatrix*), орехче (*Troglodytes troglodytes*), кос (*Turdus merula*), поен дрозд (*Turdus philomelos*) и чинка (*Fringilla coelebs*). В допълнение, констатирано е вероятно гнездене на горска зидарка (*Sitta europaea*) и на червенушка (*Pyrrhula pyrrhula*). Освен това в същото разпореждане е отбелязано, че в съответния имот е много вероятно да гнездят и елов певец (*Phylloscopus collybita*), брезов певец (*Phylloscopus trochilus*) и червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*). В тази насока цитираното разпореждане уточнява, че спирането на горските сечи до 31 юли гарантира защитата на късно гнездящи птици като буковия певец.

22 От друга страна, съгласно разпореждането от 26 май 2021 г., изпратено до Lemeks Põlva, при обхождането на имота на Järveääre е установено гнездене със сигурност на голям пъстър кълвач (*Dendrocopos major*) и на чинка, вероятно гнездене на голям синигер (*Parus major*) и на сойка (*Garrulus glandarius*), както и възможно гнездене на елов певец, буков певец, градинско коприварче (*Sylvia borin*), орехче, сивогуша завирушка (*Prunella modularis*) и червеногръдка (*Erithacus rubecula*).

23 Искът, с който Voore Mets търси обезщетение за вредите, свързани със спирането на работата, а след това с преместването на горската му техника, които му били причинени от Агенцията по околната среда поради двете разпореждания, на които това дружество е адресат, е отхвърлен от Tallinna Halduskohus (Административен съд Талин, Естония). Това решение е потвърдено от Tallinna Ringkonnakohus (Апелативен съд Талин, Естония).

24 Що се отнася до исковете на Lemeks Põlva за установяване на незаконосъобразността на разпорежданията, на които това дружество е адресат, Tartu Halduskohus (Административен съд Талин, Естония) ги уважава частично и приема за незаконосъобразно разпореждането от 26 май 2021 г. по съображение по-специално, че в него не се обсъжда въпросът дали пълната забрана за горска сеч за период от около месец и половина е пропорционална с оглед на броя птици, които гнездят в имота, на периодите

на гнездене на тези птици и на интересите на този ищец по главното производство и на факта, че последният не е изслушан. Tartu Ringkonnakohus (Апелативен съд Тарту, Естония) обаче отменя това решение в частта му, в която посочените искове са уважени.

25 След като е сезиран с жалби от Voore Mets и от Lemeks Põlva, Riigikohus (Върховен съд, Естония), който е запитващата юрисдикция, си поставя, на първо място, въпроса дали понятието „умисъл“ по смисъла на член 5 от Директивата за птиците трябва да се разбира в същия смисъл както в случая на член 12 от Директивата за местообитанията, т.е. в смисъл по-специално, че изискването за умисъл трябва да се смята за изпълнено не само когато е доказано, че извършителят на деянието е искал даден екземпляр птица да бъде убит или обезпокоен или пък гнездата или яйцата на този екземпляр да бъдат разрушени или увредени, но и когато е доказано, че споменатият извършител най-малкото е приемал възможността за такова убиване, обезпокояване, разрушаване или увреждане.

26 Ако случаят е такъв, запитващата юрисдикция иска, на второ място, да се изясни какви обстоятелства са достатъчни, за да се направи извод за такова приемане. В тази насока тя счита, че наличието на една двойка птици, отбелязано в първите разпореждания въз основа на научни данни, не надхвърля непременно прага, от който за лицето, стопанисващо съответната гора, трябва да се счита, че е приело възможността птиците да бъдат убити или обезпокоени, или техните гнезда или яйца да бъдат разрушени или увредени. От друга страна, запитващата юрисдикция по принцип е на мнение, че от момента, в който са налице допълнителните обстоятелства, констатирани във вторите разпореждания, със сигурност е налице приемане на възможността голата сеч, проведена през периода на гнездене, да доведе до смъртта на птиците и до разрушаването на техните гнезда и яйца. Според нея обаче може да се постави въпрос дали извършването на сечи може да се счита за умишлено убиване, обезпокояване, разрушаване или увреждане по смисъла на член 5 от Директивата за птиците, ако нищо не дава основание да се предполага за гнездене на застрашени птици в района на сечите и ако целта на съответната дейност не е убиване или обезпокояване на птиците или пък разрушаване или увреждане на гнездата. По нейно мнение фактът, че всички видове птици трябва да попадат под един режим на защита, не означава непременно, че всички птици трябва да са защитени по еднакъв начин. Всъщност според запитващата юрисдикция на член 5 от Директивата за птиците трябва да се направи телеологично тълкуване, т.е. което отчита целта, залегнала в член 2 от тази директива.

27 На трето място, дори ако в процесните сечи по главното производство в главното производство се установява намерение птиците да бъдат убити или обезпокоени или техните гнезда или яйца да бъдат разрушени или увредени, според запитващата юрисдикция е необходимо да се определи дали член 9 от Директивата за птиците позволява да се дерогират забраните, предвидени в член 5, букви а), б) и г) от нея.

28 Накрая, на четвърто място, по мнение на запитващата юрисдикция фактът, че не е възможно да се предостави дерогация или че предоставянето на такава е обвързано с твърде строги условия, би могъл — поради неговата непропорционалност — да е в разрез със свободата на стопанска инициатива и с основното право на собственост, прогласени в членове 16 и 17 от Хартата, поради което евентуално се поставя въпросът дали Директивата за птиците е в съответствие с Договорите и дали е валидна.

29 При тези условия Riigikohus (Върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Може ли член 5, букви а), б) и г) от [Директивата за птиците] да се тълкува в смисъл, че предвидените в него забрани се прилагат само доколкото това е необходимо за поддържане на популациите на съответните видове на ниво, което по смисъла на член 2 от тази директива отговаря на екологичните, научните и културните изисквания, като се отчитат икономическите и рекреационните изисквания, при положение че целта на действието не е да се убиват или обезпокояват птици, или да се разрушават или увреждат техните гнезда или яйца?

2) Трябва ли член 5, букви а), б) и г) от [Директивата за птиците] във връзка с член 2 от тази директива да се тълкува в смисъл, че забранените съгласно тези разпоредби действия през периода на размножаване на птиците са умишлени по-специално когато въз основа на научни данни и наблюдение на отделни птици може да се приеме, че в гора, която трябва да бъде изцяло изсечена (гола сеч), гнездят около десет двойки птици на хектар, без да е установено, че в района на сечта гнездят индивиди от намиращи се в неблагоприятно състояние видове птици?

3) Трябва ли член 5, букви а), б) и г) от [Директивата за птиците] във връзка с член 2 от тази директива да се тълкува в смисъл, че забранените съгласно тези разпоредби действия през периода на размножаване на птиците са умишлени по-специално когато въз основа на научни данни и наблюдение на отделни птици може да се приеме, че в гора, в която трябва да бъдат изсечени само част от дърветата (постепенна сеч), гнездят около десет двойки птици на хектар, без да има основание да се предполага, че в района на сечта гнездят индивиди от намиращи се в неблагоприятно състояние видове птици?

4) Може ли член 9, параграф 1, буква а), трето тире от [Директивата за птиците] във връзка с член 2 от тази директива да се тълкува в смисъл, че е съвместим с разпоредби от правото на държава членка, които ѝ позволяват да дерогира забраните, предвидени в член 5, букви а), б) и г) от тази директива, за да е възможно през периода на размножаване на птиците и отглеждане на малките да се извършва гола сеч с цел да се предотврати причиняването на значителни вреди по гора като собственост?

5) Може ли член 9, параграф 1, буква а), трето тире от [Директивата за птиците] във връзка с член 2 от тази директива да се тълкува в смисъл, че е съвместим с разпоредби от правото на държава членка, които ѝ позволяват да дерогира от забраните, предвидени в член 5, букви а), б) и г) от тази директива, за да е възможно през периода на размножаване на птиците и отглеждане на малките да се извършва постепенна сеч с цел да се предотврати причиняването на значителни вреди по гора като собственост?

6) Ако [Директивата за птиците] не разрешава през периода на размножаване на птиците и отглеждане на малките да се извършва гола сеч, целта на която е да се предотврати причиняването на значителни вреди по гора като собственост, в съответствие ли е тогава такава разпоредба с членове 16 и 17 от [Хартата] и прилага ли се тя дори ако сечта не засяга намиращи се в неблагоприятно състояние видове птици?

7) Ако [Директивата за птиците] не разрешава през периода на размножаване на птиците и отглеждане на малките да се извършва постепенна сеч, целта на която е да се предотврати причиняването на значителни вреди по гора като собственост, в съответствие ли е тогава такава разпоредба с членове 16 и 17 от [Хартата] и прилага ли се тя дори ако сечта не засяга намиращи се в неблагоприятно състояние видове птици?“.

По допустимостта на преюдициалното запитване

30 Според Voore Mets и Lemeks Põlva преюдициалното запитване е недопустимо. Те считат, че всички отправени въпроси по същество вече са получили отговор в заключението на генерален адвокат Kokott по съединени дела Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 и C-474/19, EU:C:2020:699) и че от решение от 4 март 2021 г., Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 и C-474/19, EU:C:2021:166), по никакъв начин не следва, че понятието „умисъл“ в член 5 от Директивата за птиците трябва да се тълкува в същия смисъл както това понятие в член 12 от Директивата за местообитанията. В допълнение, липсата на правна трудност, която да налага тълкуване от страна на Съда, била засвидетелствана от факта, че никоя друга държава членка освен Република Естония не спира — на основание на разпоредбите, които транспонират Директивата за птиците — сечите през пролетно-летния сезон в горите, които са със стопанско предназначение и не се ползват от защита с цел опазването на птици. Voore Mets допълва, че разглеждането на делото от Съда ще доведе до надхвърляне на разумния срок за разглеждане на споровете в главното производство.

31 В тази насока следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика националните юрисдикции имат най-широко право да сезират Съда с въпроси относно тълкуването на релевантните разпоредби от правото на Съюза. Само националният съд, който е сезиран със спора и който единствен познава националното право и трябва да поеме отговорността за последващото съдебно решаване на спора, може да прецени, предвид особеностите на делото, както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, щом поставените въпроси се отнасят до тълкуването или валидността на норма от правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе. От това следва, че поставените от националните юрисдикции въпроси се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция преюдициално запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, ако проблемът е от хипотетично естество или още ако Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на посоченото запитване (решение от 9 септември 2021 г., GE Auto Service Leasing, C-294/20, EU:C:2021:723, т. 40 и цитираната съдебна практика).

32 Оттук следва, че обстоятелството, че отговорът на преюдициалните въпроси би могъл да се изведе от заключението на генерален адвокат Kokott по съединени дела Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 и C-474/19, EU:C:2020:699), и от решение от 4 март 2021 г., Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 et C-474/19, EU:C:2021:166), и не представлява никаква правна трудност, дори да се приеме за доказано, не може да доведе до недопустимост на преюдициалното запитване.

33 От една страна, всъщност дори при наличието на практика на Съда, която разрешава разглеждания правен въпрос, националните юрисдикции запазват възможно най-широката възможност да сезират Съда, ако считат това за уместно, без обстоятелството, че съответните разпоредби вече са били тълкувани от Съда, да води до отпадане на компетентността на Съда да се произнесе отново (вж. в този смисъл решение от 6 октомври 2021 г., Consorzio Italian Management и Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, т. 37 и цитираната съдебна практика), и от друга страна, по никакъв начин не е забранено националната юрисдикция да постави на Съда преюдициални въпроси, отговорът на които по мнението на някоя от страните по главното производство не оставя място за никакво разумно съмнение (вж. в този смисъл решение от 24 февруари 2022 г., Вива Телеком България, C-257/20, EU:C:2022:125, т. 42 и цитираната съдебна практика).

34 От съдебната практика, цитирана в точка 31 от настоящото решение, също така следва, че продължителността на спора пред националните юрисдикции е ирелевантна за преценката за допустимост на преюдициално запитване, отправено от някоя от тези юрисдикции съгласно член 267 ДФЕС.

35 Тази преценка не се поставя под въпрос от факта, че както запитващата юрисдикция, така и Съдът са длъжни да спазват възпроизведения в член 6, параграф 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), и в член 47 от Хартата общ правен принцип, че всеки има право на гледане на неговото дело в разумен срок.

36 Всъщност даденото от Европейския съд за правата на човека тълкуване на правата, гарантирани с член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, представлява минимален праг за закрила, който Съдът трябва да вземе предвид при тълкуването на съответстващите им права, възпроизведени в член 47 от Хартата, с оглед на член 52, параграф 3 от нея (вж. в този смисъл решение от 26 септември 2024 г., Ordre des avocats du Barreau de Luxembourg, C-432/23, EU:C:2024:791, т. 48 и цитираната съдебна практика).

37 Видно от практиката на Европейския съд за правата на човека, за да се определи дали продължителността на дадено производство пред национална юрисдикция нарушава правото, предвидено в член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, производството съгласно член 267 ДФЕС не бива да се взема предвид. Според Европейския съд за правата на човека отчитането на това обстоятелство би накърнило системата, въведена с член 267 ДФЕС, и целта, която по същество се преследва с член 267 ДФЕС (ЕСПЧ, 26 февруари 1998 г., Pafitis и др. с/у Гърция, CE:ECHR:1998:0226JUD002032392, § 95, и ЕСПЧ, 30 септември 2003 г., Koua Poirrez с/у Франция, CE:ECHR:2003:0930JUD004089298, § 61).

38 Следователно преюдициалното запитване е допустимо.

По преюдициалните въпроси

39 Като начало следва да се отбележи, че в писменото си становище Voore Mets приканва Съда да даде отговор на въпроси, различни от отправените от запитващата юрисдикция.

40 В тази насока трябва да се припомни, че съгласно член 267 ДФЕС националният съд, а не страните в главното производство, сезира Съда. Следователно възможността за определяне на въпросите, които да се поставят на Съда, е дадена единствено на

националния съд и страните не биха могли да променят съдържанието им (решение от 6 октомври 2015 г., T-Mobile Czech Republic и Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, т. 28 и цитираната съдебна практика).

41 Оттук следва, че да се отговори на отправени от страните в главното производство въпроси би било несъвместимо с ролята, възложена на Съда с член 267 ДФЕС. Освен това отговорът на тези въпроси би бил в противоречие със задължението на Съда да осигури на правителствата на държавите членки и на заинтересованите страни възможността да представят становища в съответствие с член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз, като се отчита фактът, че по силата на тази разпоредба само актовете за запитване се съобщават на заинтересованите страни (решение от 6 октомври 2015 г., T-Mobile Czech Republic и Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, т. 29 и цитираната съдебна практика).

42 Ето защо не следва да се дава отговор на въпросите, отправени от Voore Mets до Съда.

По първия въпрос

43 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 5, букви а), б) и г) от Директивата за птиците трябва да се тълкува в смисъл, че когато целта на съответната човешка дейност не е птиците да бъдат уловени, убити или обезпокоени, или техните гнезда или яйца да бъдат разрушени или увредени, предвидените в тази разпоредба забрани се прилагат само доколкото са необходими за поддържане или адаптиране на популацията на съответните видове птици, по смисъла на член 2 от тази директива, на ниво, което отговаря на екологичните, научните и културните изисквания, като се отчитат икономическите и рекреационните изисквания.

44 Член 5 от Директивата за птиците задължава държавите членки, без да се засягат членове 7 и 9 от тази директива, да вземат необходимите мерки за създаване на обща система за защита на всички видове птици, посочени в член 1 от цитираната директива. Съгласно член 5, букви а), б) и г) от същата директива тази система по-специално включва забраната, първо, за „умишленото [им] убиване или улавяне по какъвто и да е метод“, второ, за „умишленото разрушаване или увреждане на техните гнезда и яйца и преместването на техните гнезда“, и трето, за „умишленото [им] обезпокояване, по-специално през периода на размножаване и отглеждане на малките, доколкото обезпокояването има съществено значение с оглед целите на настоящата директива“.

45 На първо място, видно както от текста на член 5 от Директивата за птиците, разглеждан през призмата на член 1, параграф 1, така и от контекста на цитирания член 5 и от предмета и целта на тази директива, предвидените в последната разпоредба забрани се прилагат към всички видове естествено живеещи в диво състояние птици на европейската територия на държавите членки, за които се прилагат Договорите, без следователно прилагането на споменатите забрани да се свежда до някои конкретни видове птици, които са застрашени на определено равнище или чиято популация показва тенденция за намаляване в дългосрочен план (вж. в този смисъл решение от 4 март 2021 г., Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 и C-474/19, EU:C:2021:166, т. 36, 37 и 45).

46 На второ място, досежно условието за умисъл, залегнало в член 5, букви а), б) и г) от Директивата за птиците, е уместно да се отбележи, че при тълкуването на член 12, параграф 1, букви а)—в) от Директивата за местообитанията, който предвижда аналогични санкции

на прогласените пак в член 5, букви а), б) и г) от Директивата за птиците, Съдът е постановил, че за да е изпълнено това условие, трябва да е установено, че извършителят на деянието е искал улавянето или убиването на екземпляр от защитен животински вид, обезпокояването на тези видове или разрушаването на яйцата им, или най-малкото е приел възможността за такова улавяне, убиване, обезпокояване или разрушаване (вж. в този смисъл решение от 4 март 2021 г., Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 и C-474/19, EU:C:2021:166, т. 51 и цитираната съдебна практика).

47 Уместно е да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика предвид изискванията за единност и съгласуваност на правния ред на Съюза употребените в приетите в една и съща област актове понятия трябва да имат еднакво значение (решение от 21 март 2024 г., Marvesa Rotterdam, C-7/23, EU:C:2024:257, т. 35 и цитираната съдебна практика). Ето защо с оглед на сходството, от една страна, във формулировката на член 12 от Директивата за местообитанията и на член 5 от Директивата за птиците, и от друга, в систематичното място на тези членове в съответния им нормативен контекст, понятието „умисъл“ в член 5 от нея трябва да се тълкува по същия начин, по който Съдът е разтълкувал това понятие в рамките на член 12 от Директивата за местообитанията.

48 Също така трябва да се отчита фактът, че тълкуването на понятието „умисъл“ в смисъла, изложен в точка 46 от настоящото решение, произтича от решения от 30 януари 2002 г., Комисия/Гърция (C-103/00, EU:C:2002:60, т. 34—36), и от 18 май 2006 г., Комисия/Испания (C-221/04, EU:C:2006:329, т. 71). Поради това оттук може да се заключи, че доколкото при приемането през 2009 г. на Директивата за птиците законодателят на Съюза не е внесъл уточнения относно условието за умисъл, залегнало в член 5 от тази директива, по-специално за да изключи от приложното ѝ поле действията, които не целят улавянето, убиването или обезпокояването на птиците, или разрушаването или увреждането на техните гнезда или яйца, той е желал това условие да придобие същото значение като отреденото му в контекста на член 12 от Директивата за местообитанията.

49 Ето защо забраните, предвидени в член 5, букви а), б) и г) от Директивата за птиците, се прилагат не само към човешките дейности, които целят улавянето, убиването и обезпокояването на птици или разрушаването или увреждането на техните гнезда или яйца, но и към човешките дейности, които, при все че не е очевидно да имат такава цел, включват приемане на възможността за такова улавяне, убиване, обезпокояване, разрушаване или увреждане.

50 На трето място, досежно въпроса дали когато целта на човешка дейност очевидно не е улавянето, убиването и обезпокояването на птици или разрушаването или увреждането на техните гнезда или яйца, предвидените в член 5, букви а), б) и г) от Директивата за птиците забрани се прилагат само доколкото са необходими за поддържане или адаптиране на популацията на съответните видове птици, по смисъла на член 2 от тази директива, на ниво, което отговаря на екологичните, научните и културните изисквания, като се отчитат икономическите и рекреационните изисквания, се налага изводът, че единствено член 5, буква г) от цитираната директива предвижда, че упоменатата там забрана, а именно за умишлено обезпокояване, по-специално през периода на размножаване и отглеждане на малките, се прилага „доколкото обезпокояването има съществено значение с оглед целите на [Директивата за птиците]“.

51 По отношение на обхвата на това условие е важно да се припомни, че — видно от член 1 от Директивата за птиците, разглеждан в светлината на съображения 3, 5, 7 и 8 — целта на тази директива е да се защитават, управляват и регулират всички видове естествено живеещи в диво състояние птици на европейската територия на държавите членки, за които се прилагат Договорите, за да се гарантира опазването им като неразделна част от наследството на народите на Европа, което предполага дългосрочна защита чрез поддържането или възстановяването на достатъчно разнообразие и площ на местообитанията. С оглед на тази цел същата директива задължава държавите членки — съгласно член 2 във връзка със съображение 10 от нея — да вземат всички мерки, необходими за поддържане или адаптиране на популациите на тези видове птици на ниво, което отговаря на екологичните, научните и културните изисквания, като се отчитат икономическите и рекреационните изисквания, така че това ниво да може да се квалифицира като задоволително. Следователно с оглед на тези разпоредби изразът „доколкото обезпокояването има съществено значение с оглед целите на [Директивата за птиците]“, използван в член 5, буква г) от цитираната директива, трябва да се тълкува в смисъл, че обезпокояването, по-специално през периода на размножаване и отглеждане на малките, трябва да бъде забранено, доколкото има съществено значение с оглед на целта за поддържане или адаптиране на задоволително ниво на популациите на посочените видове птици.

52 За сметка на това, член 5, букви а) и б) от Директивата за птиците не предвижда условие, аналогично на използваното в посочения израз в член 5, буква г) от тази директива.

53 Ето защо, след като в член 5, букви а) и б) от Директивата за птиците липсва условие, аналогично на залегналото в член 5, буква г) от тази директива, и предвид изложените мотиви в точки 46—49 от настоящото решение, се налага изводът, че прилагането на забраните, прогласени в член 5, букви а) и б), не е обвързано с такова условие, независимо дали съответните човешки дейности имат за цел улавянето или убиването на птици, или разрушаването или увреждането на техните гнезда или яйца.

54 Оттук следва, че за разлика от член 5, буква г) от Директивата за птиците член 5, букви а) и б) от тази директива не изключва от приложното си поле човешките дейности, при които не е налице опасност те да имат съществено значение с оглед на целта популациите на видовете птици да се поддържат или адаптират на задоволително ниво, така че разглеждането на отражението, което дадена човешка дейност има върху нивото на популация на съответните видове птици, е ирелевантно за целите на прилагането на забраните, залегнали в последната разпоредба.

55 За сметка на това, подобно разглеждане е релевантно в рамките на приетите на основание член 9 от Директивата за птиците дерогации на тези забрани (вж. по аналогия решение от 4 март 2021 г., Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 и C-474/19, EU:C:2021:166, т. 58).

56 Всъщност при разглеждането на тези дерогации е необходимо — по-специално, за да се провери дали поисканата дерогация е пропорционална — да се преценят както въздействието на разглежданата дейност върху нивото на популациите на съответните видове птици, така и необходимостта от тази дейност, както и алтернативните решения, които позволяват да се постигне целта, посочена в подкрепа на дерогацията (вж. по аналогия решение от 4 март 2021 г., Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 и C-474/19, EU:C:2021:166, т. 59).

57 С оглед на изложеното дотук на първия въпрос следва да се отговори, че член 5, букви а), б) и г) от Директивата за птиците трябва да се тълкува в смисъл, че само забраната, предвидена в член 5, буква г), се прилага доколкото е необходима, за да се предотврати обезпокояване, което би имало съществено значение за целта, упомената в член 2 от тази директива, популациите на всички видове естествено живеещи в диво състояние птици на европейската територия на държавите членки, за които се прилагат Договорите, да се поддържат или адаптират на ниво, което отговаря на екологичните, научните и културните изисквания, като се отчитат икономическите и рекреационните изисквания. За сметка на това, прилагането на забраните, прогласени в член 5, букви а) и б) от цитираната директива, не е обвързано с такова условие, дори когато целта на съответната човешка дейност е различна от улавянето или убиването на птиците, или разрушаването или увреждането на техните гнезда или яйца.

По втория и третия въпрос

58 С втория и третия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 5, букви а), б) и г) от Директивата за птиците трябва да се тълкува в смисъл, че когато въз основа на научни данни и наблюдение на отделни птици може да се приеме, че в гората, която трябва да бъде изцяло (гола сеч) или отчасти изсечена (постепенна сеч), гнездят около десет двойки птици на хектар, без да е установено, че в района на сечта гнездят намиращи се в неблагоприятно състояние видове птици, провеждането на такава сеч през периода на размножаване на птиците и на отглеждане на техните малки попада в обхвата на забраните, предвидени в тази разпоредба.

59 На първо място, досежно факта, че от научните данни и наблюденията на отделните разглеждани птици не може да се установи наличието в съответните имоти на видове птици, намиращи се в неблагоприятно състояние, е уместно да се припомни, че — както личи от точка 45 от настоящото решение — приложното поле на член 5 от Директивата за птиците не се свежда само до видовете птици, които са в такова състояние.

60 На второ място, когато е установено, че около десет двойки птици на хектар гнездят в гора, в която трябва да бъде извършена сеч, провеждането там на гола сеч и на постепенна сеч през периода на размножаване на птиците и на отглеждане на техните малки предполага, че е приета възможността птиците да бъдат убити или обезпокоени през този период, или техните гнезда или яйца да бъдат разрушени или увредени. Ето защо в съответствие с констатациите в точки 46—56 от настоящото решение действията по провеждане на такава сеч във всички случаи попадат в обхвата на забраните по член 5, букви а) и б) от Директивата за птиците и — доколкото обезпокояването, което включват тези действия, има съществено значение с оглед на целта популациите на съответните видове птици да се поддържат или адаптират на задоволително ниво — в обхвата на забраната по член 5, буква г) от тази директива.

61 На трето място, в съответствие с принципа на предпазните мерки, прогласен в член 191, параграф 2 ДФЕС, не се явява неоправдано за констатацията за гнездене на определен брой двойки птици на хектар да се изхожда от научните данни и наблюдението на отделни птици, и по-специално, както в настоящия случай, от вида и възрастта на гората, както и от идентифицирането, докато са обхождани съответните имоти, на няколко екземпляра.

62 С оглед на изложеното дотук на втория и третия въпрос следва да се отговори, че член 5, букви а), б) и г) от Директивата за птиците трябва да се тълкува в смисъл, че когато въз основа на научни данни и наблюдение на отделни птици може да се приеме, че в гората, която трябва да бъде изцяло (гола сеч) или отчасти изсечена (постепенна сеч), гнездят около десет двойки птици на хектар, без да е установено, че в района на сечта гнездят намиращи се в неблагоприятно състояние видове птици, провеждането на такава сеч през периода на размножаване на птиците и на отглеждане на техните малки попада в обхвата на забраните, предвидени в член 5, букви а) и б) от тази директива, и — доколкото обезпокояването, което включва тази сеч, има съществено значение за целта популациите на съответните видове птици да се поддържат или адаптират на задоволително ниво — в обхвата на забраната, предвидена в член 5, буква г) от цитираната директива.

По четвъртия, петия, шестия и седмия въпрос

63 С четвъртия, петия, шестия и седмия въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 9, параграф 1, буква а), трето тире от Директивата за птиците във връзка с член 2 от тази директива трябва да се тълкува в смисъл, че допуска правна уредба на държава членка, която ѝ позволява да дерогира забраните, предвидени в член 5, букви а), б) и г) от тази директива, за да е възможно през периода на размножаване на птиците и отглеждане на техните малки да се провежда гола или постепенна сеч с цел да се предотвратят сериозни увреждания върху гората като собственост, а ако това не е така, дали същата директива е съобразена с членове 16 и 17 от Хартата.

64 Съгласно постоянната съдебна практика Съдът не следва да дава консултативни становища по общи или хипотетични въпроси (решение от 20 октомври 2022 г., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Извеждане от територията на жертва на трафик на хора), C-66/21, EU:C:2022:809, т. 82 и цитираната съдебна практика).

65 В тази насока член 9, параграф 1, буква а), трето тире от Директивата за птиците позволява на държавите членки да дерогират забраните, предвидени в член 5 от тази директива, по-специално за да се предотвратят сериозните увреждания върху горите.

66 Впрочем съгласно естонското право такава дерогация, изглежда, може да бъде предоставена под формата на разрешение от Агенцията по околната среда, в съответствие с член 55, параграфи 3—5^1 от LKS.

67 В настоящия случай обаче от преюдициалното запитване не следва, че ищците в главното производство са поискали от естонските власти да им позволят да дерогират забраните, предвидени в член 5, букви а), б) и г) от Директивата за птиците, като им издадат разрешения по смисъла на член 55, параграфи 3—5^1 от LKS. Впрочем, що се отнася в частност до Lemeks Põlva, от преюдициалното запитване следва, че във въззивното производство е установено, че това дружество не твърди наличие на някое от основанията за дерогиране, предвидени в тази разпоредба.

68 Ето защо, след като са хипотетични, четвъртият, петият, шестият и седмият въпрос са недопустими.

По съдебните разноски

69 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

1) **Член 5, букви а), б) и г) от Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици**

трябва да се тълкува в смисъл, че

само забраната, предвидена в член 5, буква г), се прилага доколкото е необходима, за да се предотврати обезпокояване, което би имало съществено значение за целта, упомената в член 2 от тази директива, популациите на всички видове естествено живеещи в диво състояние птици на европейската територия на държавите членки, за които се прилагат Договорите, да се поддържат или адаптират на ниво, което отговаря на екологичните, научните и културните изисквания, като се отчитат икономическите и рекреационните изисквания. За сметка на това, прилагането на забраните, прогласени в член 5, букви а) и б) от цитираната директива, не е обвързано с такова условие, дори когато целта на съответната човешка дейност е различна от улавянето или убиването на птиците, или разрушаването или увреждането на техните гнезда или яйца.

2) **Член 5, букви а), б) и г) от Директива 2009/147**

трябва да се тълкува в смисъл, че

когато въз основа на научни данни и наблюдение на отделни птици може да се приеме, че в гората, която трябва да бъде изцяло (гола сеч) или отчасти изсечена (постепенна сеч), гнездят около десет двойки птици на хектар, без да е установено, че в района на сечта гнездят намиращи се в неблагоприятно състояние видове птици, провеждането на такава сеч през периода на размножаване на птиците и на отглеждане на техните малки попада в обхвата на забраните, предвидени в член 5, букви а) и б) от тази директива, и — доколкото обезпокояването, което включва тази сеч, има съществено значение за целта популациите на съответните видове птици да се поддържат или адаптират на задоволително ниво — в обхвата на забраната, предвидена в член 5, буква г) от цитираната директива.

Подписи